

DANICA.

CERKVEN ČASOPIS ZA SLOVENSKE POKRAJINE.

Zdrava, Marija!

Natisnjeno s priterjenjem Njilove Prezvzišenosti milostivega gospoda kneza nadškofa goriškega.

Bliža se petdeseta obletnica razglasenja brezmadežnega spočetja preblazene Device Marije. Po vsem svetu se pripravljajo verni katoličani, da bi jo dostojno obhajali in ji postavili primerne spomnike. Tudi pri nas želimo, da bi se letos povzdignil Mariji nekak spominik, majhn sicer, ki bi ga pa vender vsi pravi katoliški Slovenci vsak dan imeli, če ne pred telesnimi, pa pred dušnimi očmi, v sercu namreč in na jeziku. To seveda ne bi bil spominik iz kamena ali bron, temuč le iz nekoliko besed, — besed, dragi bravci, ki so Vam že vsem dobro znane.

Ta spominik stoji pri nas namreč že mnogo sto let; pa ravno zavoljo starosti bi ga bilo treba popraviti nekoliko, zato, ker je bila tedaj, ko se je postavil, pred toliko stoletji, naša ljuba slovensčina še nekoliko nevkretna, tako da niso znali vsega povedati, kaker bi bili imeli, in zlasti ne, kaker se zdaj govori. In ko so pred leti, ni še davno tega, že nekaj popravljali na tem spominiku, moramo reči, da se jim ni vse prav posrečilo.

Spominik, ki ga mislimo, je, kaker ste gotovo že vgenili, naša vsakdanja molitvica, ki jo navadno imenujemo češčenamarijo, — in, kajne, dragi bravci, da si tudi že vsi mislite, katere poprave si zlasti želimo na temu spominiku.

Vsi, kar vas je nekoliko stariših, se gotovo še dobro spominjate, kako se je nekedaj sploh molilo: „žegnana si mej ženami in žegnan

je sad tvojega telesa“. In to ni bilo napak, ker stoji v evangeliju, kaker je prvotno pisan, po gerško, in tudi kaker je prestavljen potem na latinsko, v obeh mestih tista beseda, ki pomeni to, kar se je nekedaj po naše reklo žegnana, žegnan, kaker se po domače tudi zdaj še pravi.

Ali naša gospoda se je začela poslednja leta ogibati besede žegen in žegnana, ker je to, kaker pravijo, iz nemščine in torej ne dobro slovensko. Namestu žegen govorijo in pišejo zdaj blagoslov, namestu žegnati pravijo blagosloviti, namestu žegnana bi se reklo torej blagoslovljena.

Pa ta beseda se je nekim gospodom najberž predolga zdela in prezamudna za hitro molitev; postavili so torej namestu nje blažena in blažen. In res, na videz to ni nič napačnega; saj je Marija sama prerokovala, da jo bodo blaženo imenovali vsi narodi, in tudi mi jo torej po vsi pravici imenujemo: „preblazena devica Marija“.

Vse res, nihče ne more tajiti tega in nihče ne taji. Ali molitev, ki z njo navadno častimo Marijo, je sestavljena, kaker že otroke učí katehizem, iz pozdravljenja arhangelja, Gabrijelja, pozdravljenja tete Elizabete in besed, ki jih je dostavila cerkev. Gabrijelj in Elizabeta pa nista pozdravila Marije z besedo, ki pomeni „blažena“, temuč s tisto, ki pomeni „žegnana“, ali po novo „blagoslovljena“. Zato moramo tudi mi, če hočemo Marijo častiti z besedami Gabrijeljevega in Elizabetinega pozdravljenja, moliti „blagoslovljena“, ne pa „blažena“; saj že sploh ne smemo besed

svetega pisma, še naj menj pa evangelija postavljati eno za drugo, zamenjavati jih in mešati. Še v navačnem govorjenju ne bi bilo prav, ke bi rekel kedo n. pr. „rumen“ namestu „erdeč“. Besedi „blagoslovljena“ in „blažena“ ne pomenite ravno tisto, ampak imate vsaka svoj pomen, kaker v latinščini „benedikta“ in „beata“, in zato moramo pustiti vsako na svojem mestu, kaker je postavljena v evangeliju prvotno po gersko in potem po latinsko.

To je torej prvi in poglavitni vzrok, da se mora zadnja leta namestu „žegnana“, „žegnan“ v našo molitev vpeljano „blažena“, „blažen“ brez odlašanja opustiti in odpraviti. In ta vzrok je sam za se brez vsega drugega za to popolnoma zadosti, kar, upamo, da zdaj vsaki le nekoliko razumen Slovenec lahko sprevidi. Nič napačno ne bi bilo, ke bi bili ostali pri starem „žegnana“, „žegnan“; ali ker je to zdaj res nekoliko zastarelo in celo naši prekmurski bratje, ogerski Slovenci, sploh molijo „blagoslovljena“, „blagoslovljen“, ravno tako tudi Hrvatje, gotovo ne kaže drugači kaker da se tega sploh poprimemo.

Sta pa še dva druga vzroka, ki tirjata, da se odpravi „blažena“, „blažen“, in tudi teh nočemo zamolčati. „Blažena“ je sicer res krajše ko „blagoslovljena“, ali vendar je za uho težje in v resnici ne kaj prijetno v molitvi, ki se tolikokrat zaporedoma očitno in naglas moli. Tisti „blá - blá -“ je slišati skoraj, kaker bi kedo s kako planko po herbetu natepal človeka. Če pravimo „blagoslovljena“, „blagoslovljen“, pa ni takega zopernega nabijanja, ker prvi zlog v tem primeru nima povdarka, povdarjeni pa ni obakrat enak; izgovarjati se mora namreč „blagoslovlje'na“, „blagoslovlje'n“ s povdarkom na **e**, kaker se povdarja n. pr. v besedi „govorje'na“, „govorje'n“.

To je torej eden od dveh postranskih vzrokov proti besedi „blažena“; drugi je pa ta: Po naših krajih se semtertja najdejo ljudje, ki ne znajo ali ne morejo izgovoriti čerk **ž**, **š**, **č**, ampak namestu njih izgovarjajo **z**, **s**, **c**; namestu: živim, šivam, častim pravijo: zivim, sivam, castim. Pa tudi drugi, ki sicer nimajo te napake v izreki, v hitri molitvi, ne da bi sami vedeli, pogostoma vendar izgovarjajo: „blazena“, „blazen“, namestu „blažena“, „blažen“. Ali pa

veste, dragi bravci, kaj pomeni „blazen?“ „Blazen“ pomeni toliko kaker nor; zato se pravi tudi „blaznica“ namestu „norišnica“. In mi naj bi torej terpeli, da bi se slišalo kedaj v naših molitvah: „blazen je sad tvojega telesa Jezus?“ Ali ne bi bilo to spotekljivo?*

Besedi „blažena“, „blažen“ je treba torej na vsak način berž ko mogoče odpraviti iz češčenamarije, tega ste zdaj gotovo vsi prepričani, kajne, dragi bravci? Pa ta naša molitvica potrebuje tudi še nekaterih drugih poprav. Zlasti je v nji napačna že prva beseda, ki jo po nji tudi imenujemo. V nobenem drugem jeziku se ta molitev ne začneja z besedo, ki bi pomenila „češčena“. V resnici namreč angelj Gabrijelj Marije ni pozdravil z besedo „češčena“ ali celo „češčena si“; saj se tako pač nikjer nihče ne pozdravlja. Pozdravil jo je tako, kaker bi bil po naše rekel „zdrava“, ali po latinsko „ave“. V starem času so res tudi pri nas ljudje najberž z latinsko besedo začenjali to molitev, namreč: „Ave, Maria!“ in za to še zdaj pravimo, da „kavemariji zvoni“. Potlej so pa naši prednjiki teli imeti bolj razumljivo besedo in kar tako brez posebnega pomiselka so rekli „češčena, Marija“ namestu „zdrava, Marija“, kaker bi bilo prav. In zakaj so se potem sploh poprijeli besede „češčena“, to menda ni težko vgeniti. Mislili so si pač, da imamo mi Marijo častiti, ne pa pozdravljati, kaker kakega svojega znanca, in zlasti „zdava!“ ji klicati, to se jim ni zdelo pametno, ker gotovo ni nevarnosti, da bi kaj obolela gori v nebesih.

Ali taka smešna misel seveda nikaker ni, da bi nas smela motiti. Pri besedi „zdava“ ni treba misliti zmirom le na telesno zdravje. Če pravimo n. pr., da je kedo goreč kristijan, tudi

* Človek bi sicer mislil, da je ta izreka le redka izjema, ki bi se ne bilo treba ozirati nanjo; ali v resnici nas uči skušnja, da je primeroma celo pogostoma slišati, ako se pazi na to. In taka „blaz-femična“ izreka je še bolj občutljiva, ako se tudi **e** v blažen tako slabo izgovarja, da ga ni razločiti od polglasnika **v** v blazen in postane torej blažen s to besedo čisto enakega glasu. Bodi si res, da nihče ne misli, ko v resnici moli, na pomen besede blazen, vendar naj tudi glasovi naših molitev ne dajejo prilike, da bi se kedo mogel spotikati nad njimi in hote ali nehote napak jih obračati. Zato se mi je zdelo primerno in potrebno opozoriti tudi na to okoličnost. Beseda blažen stoj, kjer je na svojem mestu, pa izgovarja naj se posebno pazljivo in čisto.

ne mislimo, da gori, tako, kaker derva v peči ali streha o požaru. In pozdravljamo Marijo seveda tudi ne kaker to ali ono osebo, pozdravljamo jo s pozdravljenjem, katero ji je angelj prinesel od Boga, torej z božjim pozdravljenjem, ki je bilo gotovo za Marijo velika čast, večja kaker jo je skazal Bog kateremu koli drugemu svetniku ali svetnici. Če pravimo torej mi z angeljem Gabrieljem: „Zdrava, Marija!“, je to neskončno več, kaker če ji pravimo le od svoje strani: „Češčena, Marija!“ In katoliška cerkev hoče, da kristijani pozdravljamo z angeljevim pozdravljenjem: „Ave!“ — „Zdrava!“ — ne pa s „kulta“ ali „venerata“, kar bi bilo „češčena“. Slušajmo torej katoliško cerkev in molimo, kaker ona hoče: „Zdrava, Marija!“ Ne bojmo se, da bomo sami, ki bomo tako molili; tako molijo od nekelej vsi drugi katoliški Slovenci, namreč Hrvatje, Čehi, Slovaki, Poljaki in lužiški Serbi, to je čez 20 milijonov ljudi. Sploh nihče na svetu ni tako prenaresil in, skoraj bi morali reči, naravnost pokvaril te molitve, da bi rekel, kaker mi: „Češčena si, Marija!“ V tem smo mi čisto osamljeni. Celo naši vbogi, zapuščeni prekmurški bratje na Ogerskem molijo po svoje prav: „Zdrava Marija“ ali „Zdrava božji Márija“ — in v neki molitveni knjigi tistih Slovencev smo našli besedo „zdrav“ v takem pomenu tudi še v mnogih drugih primerih, n. pr.: „Zdrava bodi odičena gláva našega Gospodna Jezusa . . . Zdrav bodi njegov sveti obraz . . . Zdrave bod'te Gospodna Jezusa milostivne oči . . .!“

Nihče se torej po pravici ne more in ne sme spotikati, ako bomo sè vsemi katoliškimi Slovenci nadalje tudi mi molili: „Zdrava, Marija!“

Naposled pa bomo prav storili, da ob tej priliki izpustimo iz te molitve vse tiste „si“ in „je“, ki se pri nas po nemškem zgledu vanjo vtikajo, dasiravno jih ni ne v gerščini, ne v latinščini. Nasproti pa moramo postaviti pred besede „mej ženami“ besedico „tí“, ki se do zdaj pri nas po krivici izpušča, dasiravno stoji v gerščini in latinščini in so jo po pravici tudi stari Slovenci, Hrvatje in naši Prekmurci pri miru pustili na svojem mestu, — svetopisemska je!

Zanaprej molimo torej tako: „Zdrava, Marija, milosti polna, Gospod s teboj, blagoslovljena tí mej ženami in blagoslovljen sad tvo-

jega telesa, Jezus“* — in dalje, kaker po navadi.

Ali se vam ne zdi, dragi bravci, da bo ta naša molitvica potem ne le samo prav, temuč tudi lepa — in torej lep spominik letošnjega spominskega leta Marijinega? Upamo, da nam radi priterdite, da bo res tako. In vidite, vi vsi ste poklicani, da postavite Mariji ta lepi spominik, ki bo stal, dokler se bo govorila na tem svetu naša slovensčina. Kaker smo namreč izvedeli, pač le od strani seveda, namerjajo naši za božjo in Marijino čast vneti slovenski škofje to molitev, tako popravljeno, prav letos za očitno službo božjo predpisati, želijo pa, da bi se na to ljudje prej pripravili ter bi torej polagoma sami začeli tako moliti. In prav vi, dragi bravci naši, ste poklicani, da zdaj ko ste zadosti podučeni, prvi začnete in tudi drugim poveste, kako in kaj. Poprimite se torej svoje naloge z gorečnostjo in bodite prepričani, da bo vaše prizadevanje Bogu in Mariji ljubo. Berž denes, ko ste to prebrali, skušajte moliti tako, kaker je tu gori natisnjeno. Seveda pa molite ne le s pravimi besedami, temuč tudi s pravo pobožnostjo in poživljeno ljubeznijo do Boga in Marije Device. K temu naj ta poprava zlasti spodbudi; potem se bo zveršila gotovo v veliko dušno korist vsem in upati smemo, da bo prinesla obilo blagoslova božjega dobremu ljudstvu slovenskemu. Tako bodi!***

* Vse to so vsikiki in ne dopovedovanje; izpuščeno si moramo misliti „bodi“, ne pa „je“ ali „si“; le „milosti polna“ je toliko kaker „ki si milosti polna“.

** Ta telitoviti spis je prinesla iz peresa velenčenega gospoda o. Stanislava Škrabca poslednja številka „Cvetja z vertov svetega Frančiška“. Ponatisnili smo ga do črke natančno zato, ker srčno želimo, da se skoro obistini to, kar nasvetuje. Skrajni čas je že, da se otresemo Slovenci napak, ki nam kaže najjemenitejšo Marijino molitev, in da se pridružimo počesčevaje sv. Bogorodico ostalim Slovenom. Nekaterikrat smo že opozarjali v „Danici“ rojake na jezikovne nedostatke naših molitev. Hkrati z „zdravo Marijo“ naj se obnove in očistijo peg tudi druge molitve, ki nam rabijo na službi božji. Čisto bodi srce — vir molitve — a čista bodi tudi posoda, oblika molitve, ki prinašamo v njej Najvišjemu v dar svoja srčna čutila. Vr.

IX. nedelja po Binkoštih.

In je vsak dan učil v templju.
(Luka 19.)

V britanski zemlji — poroča legenda — je bival svet duhovnik. Ob premnogem delu oslabil in postal tudi slep je trebal

zvestega sluge, ki naj bi mu bil noga in roka, oko in uho. Prehojevala sta to zemljo od izhoda do zahoda in misijonar je učil in svaril, kjerkoli in kakorkoli se mu je zdelo priležno. Nekokrat je vžigal hud solnčni žar, da je kar kipela vodena plan in so žarela peščena tla. Ni se čuditi, da si je vtrujen mladenič-spremljevalec zaželel počitka pod senčnim drevesom. Vleže se in v nezvestobi svojemu mojstru govori: Silna množica ljudstva se je zbrala tod, učite kaj, gospod! Vnetim glasom prične starček svoj govor: dotakne se vseh glavnih naukov krščanstva končujoč s to željo, naj bi zavladovalo povsod po svetu božje češčenje in bil mir med po božji podobi stvarjenimi ljudmi. In „Amen, amen, amen“ se ob tem koncu iz dola ter z hriba, od skal ter iz morskih valov zglesi. Ko njegovega uka niso slušali ljudje, nadomestila je mrtva narava ljuško gluho.

Dragi! Blaženih posledic je vselej dober uk, vsak dober uk zaleže — zato oprti na današnjo evangelijsko besedo „In je vsak dan učil v templju“ (Luk. 19, 47.), premislimo tudi mi, kedo vse nam je učitelj in česa vsega nas uče razni učitelji v življenju.

Prosimo ob tem božje pomoči, naj nam bode primerni uk v blagor tu in v blagor tam.

*

Dragi! Prva in tudi najboljša učiteljica — tega ti ne tajiš in nikdo ne taji — so ti tvoja dobra mati. Materinih lepih ukov, to vem, nikoli ne pozabiš. Posebno pa se jih spomniš, ko bodo — žal — v prezgodnjem grobu počivali zlata mati. Za takrat ti želim, da bi nenavadno svežostjo ohranjeni bivali v tvojem notranjem materini nauki.

Učiteljica, ki koj za materjo pride, je šola. Dobra šola — kak blagor ljudem. Česar bi v domačem krogu ne izvedeli nikoli, tega nas šola uči. Zato tej učiteljici — šoli — hvaležnosti ne pozabi tudi niti eden trenotek v vsem svojem življenju.

Ko si odrasel še bolj, učil si se v cerkvi v pridigah in krščanskih naukih, zjutraj in popoldne, vzvišenih naukov naše

sv. vere. Na podlagi božjih zapovedi so se ti razlagale tu vse dolžnosti do Boga in do ljudi ter do samega sebe. Tu si se učil, da ne le vsako tvoje dejanje in vsaka tvoja beseda — nego tudi vsaka tvoja misel mora čista biti; čista tako, kakor je očiščen jasni solnčni žar. Tu sem je bila tvoja prva pot v življenju: prinesli so te v cerkev brez tvojega sodelovanja na sv. krst. Od tu bo tudi tvoja zadnja pot: odnesejo te, sopet brez tvojega delovanja, na božjo njivo, razgrnjeno krog in krog cerkvenega zidovja. O da bi to tvoje zadnje potovanje od tod tako srečno bilo, kakor je bilo le-sem tvoje prvo. O da bi, pokopan tu zunaj v družbi molčečih, resen pridigar bil vsem, ki se bodo zbirali tu notri v cerkvi v družbi živečih. Duhovnik notri v cerkvi v glasni besedi — ti tu zunaj cerkve v tihem, a vsakemu razumniku tako umljivem molčanju!

In v tvojem življenju med svetom — koliko ti tu postane učenikov. Ta sladak kakor med v ustih, uni rezek kakor bridki meč; ta do krajnosti prijazen, uni brezmejno oduren — to ti je vsak dan v novo začeta in nikoli končana šola življenja. Kako želeči, da bi ti učilna življenja ne obelila prezgodaj tistih plavil las, ki so se ti v tako bujnih kodrih razsipali po brezskrbnem čelu takrat, ko si sedel še otrok na šolskih klopeh.

Kar na enkrat je v tvojem življenju trnjeva pot nastlana pred tvojimi očmi; vgladaš pa ob enem cvetično pot, ki se vsa pisana vije ob tvojih nogah. Zopet učiteljici obe te dve! — Sem s cvetične poti ti zazvené na uho vabilni glasovi: Le sem na mojo pot, ki ti nudi toliko zabave, toliko veselja, toliko vživanja. Raje kreni sem na trnjevo pot, zglesi se ti ob enem s trnjeve poti. Res da ne bo na tej toliko slasti, ne toliko sladkih požirkov — a pridobiš si na tej poti mirne vesti in zagotovilo sreče unstran groba. Spomni se, dragi, ob teh dveh učiteljih iz paganske basni Herkula, nadčloveka. Zenski osebi, ena resnobna čednost, lahkoživa strast druga — se mu prikažete na razhodu življenja. Herkul se je odločil za čednost in izvrševal je med narodom kakor tak dejanja, ki so uvekovečila v basni njegov spominj za vse čase.

Poleg teh učiteljev na zunaj, nosiš pa učitelje v samem sebi. — Niti eden trenutek v življenju ne more mirovati tvoj duh, ki te nagiba sem in tje: prav kakor se v trst na vodi zaganja razburkani val. — Tak mogočen učitelj je tvoje zdravo telo. Njega vsestranska krepkoba te nagiblje, da se vsak trenutek Bogu Stvarniku zahvaljuješ za ta neprecenljivi dar zdravja. — In tvoje bolno telo, kaj pa ti? Meniš li, da te ono ničesa ne uči. Nepozabljena mi bode naslednja zgodba v življenju. Obolel je velik mož našega naroda, meni ljub učitelj. Obolel usodno: ker temniti mu je jel kedaj tako prevladajoči njega duh. Tako me žalosti, da vam noče biti bolje, rekel sem mu na obisku. A on obrne svojo glavo na višavo najprej, potem v mene ter pravi: Ni mi slabo, prijatelj, vse kar Bog pošlje, je dobro — dobra je tudi bolezen. Ta uk s smrtne postelje naj bo, dragi, tudi tebi tolažba v teh obupnih razmerah življenja, kadar te je bolezen položila na svoje trdo ležišče.

* * *

Dragi! Navadimo se, ko stopamo sredi sveta, da jasno opazujemo vse, kar nam pride na vrsto na resni poti skozi življenje.

Ne le stariši, ne le šola in cerkev — vse naše življenje med svetom, vse naše vsele in žale razmere tu na zemlji: vse to naj nam postane v naš blagodejen pouk.

Vsi ti naši učenci v življenju naj nam bodo kazalci gori do neba. Iz vsega, tudi iz strupenih cvetov, si nabirajmo sladkega dušnega medu — tako, kakor to iz vsacega umeva ljubka živalica v naravi, neumorna čebelica. Amen.

Zatrite nekdanje cerkve in kapele ljubljanske.

10. Cerkev sv. Jožefa.

(Dalje.)

Slike na presno.

Oltarji diskalceatske cerkve so se ponašali s krasnimi slikami — njih največ jih je prišlo izpod veččega čopiča mojstra slovenskih slikarjev

Valentina Mencingerja; a tudi cerkvene stene so bile ozaljšane s proizvodi tedaj cvetoče domače slikarske umetnosti.

Na presno je slikal v cerkvi sv. Jožefa *Francišek Jelovšek*. Delo je pričel leta 1739. ob oltarju sv. Ane. Naslednjega leta je nadaljeval slikanje ob žrtveniku sv. Liborija. Leta 1740. je tudi izvršil slavolok namenjen za slavnost sv. Jožefa. Steno ob oltarju sv. Ivana evangelista je poslikal leta 1741., leta 1742. pa še kapelo žalostne Matere božje.

Po čim so plačevali slikarja? Izprva so se pogodili diskalceati z Jelovšekom, da mu bodo dajali hrano in po 55 gld. od vsake kapele. Za prve tri so plačali troške iz zapuščine Žige Gottloba. Za poslednjo kapelo pa jim je že posel imenovanega zapustnika denar, a prejeli so od drugih dobrotnikov toliko, da so mogli plačati Jelovšku tudi za zadnjo kapelo 55 gld. in še dva zlatnika napitnine so mu navrgli.

Riznica.

Cerkev sv. Jožefa je imela dva žagrada. Večji je bil potlakan s črnimi in rdečimi brušenimi marmornatimi ploščicami. Leta 1752. so postavili diskalceati vanj tri nove omare iz orhovine. Vrh omar so bili ovalni nastavki z vdetimi slikami vere, upanja in ljubezni, ovenčani z izrezanim listovjem. Za zimo je rabil bosačem manjši žagrad, ki je dobil leta 1753. novo rjavo pološčeno peč. V žagradih in drugih varnih shrambah so se nahajale dragocenosti diskalceatske cerkve.

Riznica sv. Jožefa je obiljavala s krasnimi ornati in cerkvenimi posodami, ki so dosle nekaj izza nakupa nekaj daroma vanjo. Leta 1726. so si nabavili diskalceati s srebrom okovano mašno knjigo in mirovni križ z drobcem pravega križa Kristovega. Prej že so imeli dragocen slonokoščen križ, ki ga jim je brezplačno izgotovil kipar Ivan Karol Schell; oskrbeli so mu samo tvarino — slonovo kost.

Diskalceati so si omislili razne svetinje. Dajali so o posebnih slovesnostih poljubovat vernikom od najvišje cerkvene oblasti potrjene ostanke sv. Ivana Nepomučana in sv. Ane.

Kora.

V diskalceatski cerkvi sta se nahajala dva kora. Na velikem koru je izza leta 1740. visela podoba Matere božje. Tema dvema koroma, ki sta bila za duhovske molitve kaj nepripravna, se

je pridružil leta 1751. še kor nad žagradom, kjer je bila poprej žitnica. To so premestili v staro krojarno poleg cerkve. Na novi kor so prišle orglje z osmimi registri. Naredil jih je ljubljanski orgljar Marko Göbl.

Mrtvaška kapela je imela svoj kor in svoje orglje. Leta 1744. so razširili ondodni kor in orgljar Ivan Stainhoffer je zastonj postavil nanj nove orglje, ki pa so bile v zvezi z mehom gonilcem velikih cerkvenih orgelj.

Leta 1769. so odprli diskalceati poseben oratorij tik zimskega žagrada.

Z v o n o v i.

Izprva so se morali zadovoljiti diskalceati s skromnim zvonilom, saj zvonov, ko bi jih bili tudi imeli, niso mogli nikamor dati, ker ni bilo zvonikov. Gori iznad cerkvene strehe je strlel stolpič. V njem sta visela dva zvana. Tisti, ki so ga dali vliči leta 1671., je tehtal 520 funtov.

Leta 1714. je počil diskalceatom veliki zvon. Namestu njega so si omislili večjega. V ta namen so prispevali z darovi deželni stanovci in drugi dobrotniki. Za prelivanje in za dodatek se je nateklo računa 127 gld. 20 kr., toda ljubljanski zvonar Gašpar Franchi ni sprejel niti vinarja, nego je 27 gld. 20 kr. podaril diskalceatskemu samostanu, ostalih 100 gld. pa je dal za 353 sv. mas.

Ko so bosači leta 1732. dozidali ob pročelju krasna zvonika — s popraviljem pročelja vred sta stala 1650 gld. 15 kr. — so si kajpada prizadevali zboljšati zvonilo. Leta 1736. je dobila njihova cerkev dva nova zvonova. Da so mogli pokriti troške zanja, vzeli so od dunajskega diskalceatskega samostana 500 gld. na posodo; vrh tega pa so z dovoljenjem škofijstva pobirali po Ljubljani in po deželi darove za nova zvonova. Za večji zvon so naprosjčili 325 gld. 13 kr. Meseca vinotoka rečenega leta ga je vliči zvonar Anton Samassa. Tehtal je 1260 fnt. Bronovina je bila tedaj po 39 kr. funt. Zvon z blagoslovnino vred je stal 822 gld., kembelj 7 gld. 30 kr., kovač je računil za okovanje jarma 17 gld. Z vsemi pritklinami vred razen odra se je nakapalo 846 gld. 30 kr. Za manjšega novega devetstotnega tovariša pravkar opisanemu zvonu je prišlo v dar 208 gld. 20 kr., a stal je s kembeljem in jarmom vred 585 gld. Tistega leta je prelil Samassa za 54 gld. 45 kr. tudi manjši zvon, ki je bil počil.

Sreča ni bila mila zvonovom sv. Jožefa. Veliki zvon je kmalu odpovedal službo. Dobro, da se je našel domač dobrotnik, ki je pripomogel, da se je zvonilo zopet spravilo v red. Bil je to br. Evzebij a. s. Josepho, ki je volil diskalceatskemu samostanu, predno je storil obljubo, tretjino svoje dediščine po materi proti temu, da se počeni zvon prelije. Ker pa je soglasje zahtevalo nižji glas, torej težji zvon, nego je bil stari, sklenili so menihi, da si naroče vsaj osemnajst stotov tehtajoč zvon. Anton in Josip Samassa sta jim vliči torej 1979 funtov težek zvon za 1286 gld. 21 kr. Prizanesla sta menihom 30 gld. zato, ker se je bil prejšnji zvon tako hitro ubil. Novi zvon so potegnili v zvonik trnovski čolnarji, ki so dobili za svoj trud vedro vina.

Zvonovi so viseli samo v enem zvoniku. Drugi je bil mnogo let prazen. Leta 1753. so odstranili iznad strehe stolpič, ki se je bilo bati zanj, da bi se radi starosti ne zrušil. Tedaj so obesili mašnika v prazni zvonik; poprej je vabil k sv. mašam iz omenjenega stolpiča. Dne 16. velikega travnja 1772 ga je nadomestil nov „Loreto“ zvonec tehtajoč 61 funtov prispevši iz zvonarne Jakoba Samasse.

(Dalje prihodnjič.)

Začetki krščanstva na Japonskem.

(Dalje.)

32. G o v o r n a m o r i š č u.

Na morišču so postavili visok stebernik za namestnika nangasaškega vladarja in za druge državne dostojanstvenike. Tisti, ki so bili obsojeni na obglavljenje, so morali stopiti v manjšo ograjo; v večji ograji pa so privezali h kolom petindvajset obsojencev. Te je čakala počasna smrt na grmadi. Blizu stebernika je stala privezana h kolu Lucija Freitas in poleg nje Spinola, ki je, predno so ga privezali, pokleknil in Bogu hvalo dajaje poljubil les, na katerem je imel doseči krono mučeniško.

Rablji so že čakali na migljaj namestnikov. Zdajci zapoje Spinola 116 psalm „Hvalite Gospoda vsi narodi“. Takoj so se mu odzvali vsi obsojenci prepevaje z njim vred. Potem je nagovoril Spinola namestnika in njegove tovariše naglašaje, da je nevgasna želja obsojencev po mučeniški smrti najvidnejši dokaz, da krščanski misijonarji ne iščejo na Japonskem gospodstva in

pozemeljskih reči, nego da hrepene samo po zveličanju duš. Dejal je tudi, da mučeniška smrt teh obsojencev priključuje na Japonsko druge vnete blagovestnike in da namestu vsakega umorjenega misijonarja vstane stotina novih srčnih sevcev besede božje.

33. Štirileten mučenček.

Cesarjev namestnik je dal rabljem znamenje. Krvavo delo se je pričelo.

Med obsojenci je bila Izabela, vdova Dominika Giorgia, ki so ga l. 1619. sežgali na grmadi, ker je jemal pod svojo streho Spinolo. Tedaj je Spinola krstil njegovega sina Ignacija.

Izabela je zagledavši na morišču Spinolo vesela vzkliknila. To je bil njen poslednji pozdrav. Spinola se je ozrl in spoznavši jo vprašal: „Kje imate malega Ignacija? Kam se je del?“

Štiriletni deček je klečal poleg matere na tleh.

„Tu pri sebi ga imam“, odgovorila je vdova in vzdignivši praznično oblečenega sinčka rekla mu:

„Glej častitega duhovnika Spinolo. On te je krstil in ti odprl nebesa. Pozdravi ga in prosi blagoslova“.

Mali Ignacij je sklenil ročici in Spinola, ki je imel roke privezane za kol in ni mogel dvigniti desnice, je izgovoril nad njim blagoslovilne besede.

„Jezus, Marija!“ vzklikne hipoma Izabela. Trenotek pozneje ji je odletela glava izpod rabljevega meča. Takoj nato si dene njen sinček ročici navzkriž, sklone vrat, izgovori najsvetejši imeni — rabelj zamahne in Ignacijeva glavica se zakotali k materini. Tako je postal ta nedolžni deček mučenik božji.

(Dalje prihodnjič).

P. B.

Iz sveta.

Ob obletnici smrti Leona XIII. Na ognjenem vozu je odpeljal prorok Elija velikega papeža Leona. V sredo dne 20. t. m. bo prva obletnica, odkar se je vtrnila „luč na nebu“, ki je več nego četrto stoletja sijala vsemu svetu, a zlasti nam Slovenom. Kakor Elija, njegov smrtni godovnik, je Leon XIII. nesmrten. Ob prvi obletnici njegovega preminotja ne bo zapuščen njegov grob v vatikanski cerkvi. Zbirale se bodo ob njem množice rimskega ljudstva. V duhu pohitimo tudi mi tja poklonit se velikemu prijatelju Slovenov. Tja na najslavnejšo papeško gomilo nas vodi čutilo hvalečnosti; saj nas je rajnik, ki počiva v njej, tako srčno ljubil, da, nosil nas je v svojem blagem srcu. Oj kako smo se razveselili njegove divne okrožnice „Grande munus“.

S častjo in slavo nam je obdal naša blagovestnika sv. Cirila in Metoda — sedaj sta očiščena vseh klevet, ki jih je v teku stoletij nanosilo na nju sovražno nam tujstvo. Sam vrhovni poglavar sv. katoliške cerkve je ovil krog njunih prosvetljenih glav svetniški venec. On je odobril vse njuno delovanje — tudi slovensko službo božjo. Pod zaščito Leona XIII. je izšel slovenski misale, slovenski obrednik, in se pripravljal za natis slovenski časoslov (brevir). Zakaj se ni obnovilo veliko, neprecenljivo delo sv. Cirila in Metoda? Sloveni imamo svoje v Rimu izdane in potrjene obredne knjige; zakaj nam ne smejo rabiti? Veliki Leon, tega nisi ti kriv. Tvoja želja je bila, da slovenska služba božja prodere ozke kroge senjske in krške vladikovine in se razprostre po vseh pokrajinah, kjerkoli žive Slovenci — ta želja tvoja se zrcali iz odgovora, ki si ga blagovolil dati poslancem dalmatinskih Hrvatov — ne, ti nisi kriv. Vzrok temu, da nimamo se slovenske službe božje, je Slovenom skrajno sovražna diplomacija in — mi sami. Ni se davno, kar se je nasproti intencijam papeža Leona XIII. razširjal iz središča slovenskega naroda ukaz, da je grešno celo misliti o tem, da bi se kedaj vzpostavila v naših cerkvah slovenska služba božja, kamoli govoriti ali pisati tej „naši stari pravdi“ v prilog. Naglašalo se je pozneje, da se višji oziri protivijo slovenski službi božji. Pred Leonovim „Grande munus“ se razpršujejo v ništrc vsi taki dozdevni oziri — on je obnovil in brezozirno potrdil zlate besede Ivana VIII.: „Po pravici hvalimo slovenski jezik, ki se v njem Bogu dolžna hvala razlega, in ukazujemo, da naj se prav v tem jeziku razlagajo dela Gospoda našega Krista. Tudi zdravi veri ali nauku ni nasproti bodi si sv. mašo peti v tem slovenskem jeziku ali brati sv. evangelije ali sveta berila novega in starega zakona, dobro prevedena in razložena, in opravljati vse druge cerkvene molitve“. Da se je razširilo med nami in vtrdilo čiščenje sv. blagovestnikov Cirila in Metoda in vzbudilo zanimanje za njuno najdražjo dediščino — slovensko bogoslužje, to je zasluga Leona XIII. V zgodovini vesoljnega Slovenstva mu je zato zagotovljen neizbrisen spomin. L. Ž.

Skupni pastirski list so izdali češki škofje na slavo sv. Prokopu, čegar sedemstoletnice posvetničenja je omenjala predzadnja „Danica“. V uvodu se spominjajo velikih jubilejnih slavnosti, ki se je zanje zanimalo vesoljno katoličanstvo. So pa še spomini znamenitih zgodovinskih dogodkov, kojih ne slavi ves katoliški svet, nego samo posamične pokrajine. Taka slavnost se je vršila leta 1897. na Češkem, ko so se spominjali devetstoletnice mučeniške smrti velikega škofa sv. Vojteha. Tedaj so se zbirali tisoči

na grobu imenovanega svetnika, očiščali se v zakramentu sv. pokore, prejemali sv. obhajilo in jubilejne odpustke. Enakega pojava verske gorečnosti si žele škofje sedaj o slavnosti sv. Prokopa. Sv. oče je odprl cerkveno zakladnico in slehnemu, ki izpolni dane pogoje, je moči okoristiti se s sv. odpustki. Da bi izpodbudili vernike na vdeležbo opisujejo v svojem pastirskem listu ob kratkem življenje sv. Prokopa, povdarjaje, kako je bil sveti slavljenectvu na zemlji zastopnik božji sredi vernega ljudstva in kako je sedaj v nebesih zastopnik vernikov pri Bogu. Naposled vabijo svoje škofljane, da bi v obilnem številu potovali na grob sv. Prokopa, tisti pa, ki ne morejo, naj bi vsaj v duhu posetili ono sveto grobišče in z molitvijo in s pokoro oslavili jubilejne dneve. List sklepajo opominjaje: Dragi ljubljenci! Spoznajte na grobu sv. Prokopa živo svojo vero. Zahvalite tamkaj Gospoda Boga, da nas je na priprošnjo sv. Prokopa ohranil v tej pravi katoliški veri, ki jo je on učil in oznanjeval. Obljubite, da hočete tudi v bodočnosti zvesti ostati tej sv. veri. Obnovite obljubo, da hočete živeti po zapovedih te vere in da jo izročite kakor najdražjo zapuščino svojim otrokom. Sklenite, da boste posnemali v čednostih našega sv. pomočnika. Mi pa škofje in duhovniki hočemo na grobu sv. Prokopa, opata, storiti obljubo, da bomo stali zvesto kakor on pri svoji materi, sv. cerkvi, in pri njeni najvišji vidni glavi, sv. očetu, v Rimu, in da posvetimo, kakor on, vse moči zveličanja vernega ljudstva, da bi tako pod obrambo in na priprošnjo sv. Prokopa združeni z Bogom živeli in delovali in naposled tudi v Gospodu umrli. E.

Odlikovana redovnica. Francoska akademija je pripoznala pred nedavnim prvo darilo za odlična krepostna dejanja sestre Saint-charles, ki deluje od l. 1859. v afrikanskih kolonijah. Znamenite so besede, ki je je izpregovoril v slavnostni seji akademije Thureau-Dangin. Rekel je med drugim: „Če tudi vladni krogi na francoskem sovražijo, preganjajo in zavidajo redovnike in redovnice, vendar ta redovnica, da imajo akademiki večjo pravico govoriti v ime francoske misli in da ti soglašajo brez ozira na politične in verske nazore takrat, ko taki redovnici izražajo začudenje.“

Priznanje znanstvene akademije v Parizu, ki je med vsemi akademijami prva, odtelita in prekasa svetlinje vladarjev. Njeni člani se zovejo

brezsmrtniki, ker se dopolni njihovo število takoj po smrti kakega uda. Francoz si šteje v svojo največjo čast, ako more prištet biti brezsmrtnikom.

Župnik Alojzij Kummer.

Z r n j e.

Sveta načela. (Iz spisov kardinala Manninga). Ne puščajte otrok na noben kraj, kjer bi naleteli tudi na najbolj oddaljeno nevarnost, da bi izgubili svojo vero. Njih vera je važnejša za življenje, nego življenje samo. Ako jih prostovoljno izpostavljate nevarnosti, da jo izgube, boste krivi smrtnega greha. Nasledek takega dejanja poznate.

Bog tako ceni čas, da ga nam daje samo dan za dnevom, uro za uro, trenotek za trenotkom. Nikdar nam ne da trenotka tako, da bi nam zadnjega prejšnjega ne vzel. Nikoli nimamo dveh ur, ali dveh trenotkov obenem.

Imeti preveč dela je za večino ljudi varnejše, nego imeti ga premalo.

Tisti, ki največ govore, navadno delajo najmanj. Tisti, ki zmerom poprašujejo, zakaj to ali ono ni narejeno, so zadnji, ki store, kar je potrebno. Naše ljudstvo moremo deliti v dve vrsti: v take, ki imajo prazne pogovore, in v take, ki resno delajo. Drugi delajo molče in delo je dovršeno. Prvi največkrat grajajo način, po katerem se vrši delo, in tudi delo samo, ko je že storjeno. S tožbami sodelujejo, sicer se pa malo vdeležujejo dela.

Pravijo, da je angleškega kralja Henrika III. vprašal sveti Ludovik, francoski kralj, zakaj hodi tako pogostoma do svete maše in tako redko kedaj do pridig. Odgovoril je: „Ker rajši naravnost govorim s svojim prijateljem, nego poslušam govoriti o njem“. Zavest pričujočnosti Jezusa Krista, Boga in človeka, v najsvetejšem zakramentu ima tako moč, da vleče vse oči in vsa srca tja k sebi, kjer je osebno navzoči.

Sveti Avguštin pravi, da je sveto pismo „Kraljevo pismo“, poslano do nas. Toda, kadar je kralj sam pri nas, takrat odložimo njegovo pismo in govorimo z njim, kakor prijatelji boro pismo odsotnega prijatelja, a občejuje naravnost z njim kadar ga imajo pri sebi.

(Konec prihodnjice).

Filaret.

„Danica“ izhaja vsak petek na celi pol in velja po pošti za vse leto 6 kron, za pol leta 3 krone, za četrto leta 1 krono 50 cm. Zunaj Avstrije velja za vse leto 7 kron; za Ameriko 9 kron. Ako bi bil petek praznik, izide „Danica“ dan poprej.

V Ljubljani se dobivajo posamezne številke po 10 vinarjev v tabakarni: Makso Brusovi, pred škofo 12.